

Karşılaştırmalı Hukukta Anayasa Mahkemelerinin Yapısı: Makedonya, Türkiye, Almanya, Avusturya, Fransa, İtalya ve İspanya

Structure of the Constitutional Courts in Comparative Law: Macedonia, Turkey, Germany, Austria, France, Italy and Spain

Asst. Prof. Dr. Ebru Karaman (Beykent University, Turkey)

Abstract

When the legislative has delimited rights and freedoms illegally, Constitutional Court should step in as an efficient assurance and this forcefulness is undoubtedly related to the structure of the Constitutional Court. The Constitutional Court's organization and election of the members of the Constitutional Court and status have a great importance for freedom of the Court. As a matter of fact, the only way to protect people's fundamental rights and freedoms is possible with independent verdict. Judiciary which fulfills the function of judgment behalf of the nation and the judges who hold the judicial power, have an indispensable importance. The assurance of people's right and freedoms could be provided only, when the court has accomplished their mission away from all kinds of pressure and influence. The freedom of judges also means their appointments, employee rights and working condition therefore; in first place, the organization of the Turkish Constitutional Court (General Assembly, Department, Division, Commission), then the election of members of the Turkish Constitutional Court and the status are compared with the regulation of Macedonia, Germany, Austria, France, Italy and Spain.

1 Giriş

Demokrasi ve hukuk devletin birbiri tamamladığı ve her ikisinin de vazgeçilmez konumda kabul edildiği günümüzde, bireyin hak ve özgürlüklerinin devlet iktidarı karşısında güvence altına alınması bir zorunluluk olarak kendisini göstermektedir. Hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması, bunların anayasa olarak adlandırılan ve hukuk düzeninde normal kanunlardan daha zor biçimde değiştirilebilen metinlerde ideal bir şekilde düzenlenmesi ile gerçekleştirilmektedir. "Katı" özelliği yanında anayasalar, normlar hiyerarşisinin en üstünde yer alan, yasama, yürütme ve yargı organları için bağlayıcı güçte temel metinler olarak, aynı zamanda bireylerin özgürlüklerini de devlet organlarına karşı güvence altına almaktadırlar (Hakyemez, 2009).

Anayasa hükümlerine, her ne kadar normal kanunlardan daha zor değiştirilebilen metinler oldukları için, yasama çoğunluğu tarafından rahatlıkla müdahale edilemeyecekse de; anayasada güvence altına alınan hak ve özgürlüklere yönelik önemli tehditlerden birisi, yasama organının anayasaya aykırı kanun çıkarması ile gündeme gelebilmektedir. İşte bu amaçla, yasama organına karşı anayasa mahkemeleri birer güvence unsuru olarak siyasal sisteme monte edilmişlerdir. Anayasaya uygunluğun yargısal denetimini gerçekleştiren mahkemeler, bireyin anayasada güvence altına alınan özgürlüklerini özellikle yasama çoğunluğuna karşı korumaktadırlar (Gülsoy, 2007).

Yasama organının, hak ve özgürlükleri anayasal güvenceye aykırı biçimde sınırladığı durumlarda, Anayasa Mahkemesinin etkin bir güvence olarak devreye girmesi gerekmektedir. Anayasa Mahkemesi'nin, temel hak ve özgürlüklerin korunmasındaki etkinliği, hiç şüphesiz Mahkeme'nin yapısıyla doğrudan ilgilidir. Anayasa Mahkemesi'ni oluşturan bölümlerin yapısı (Mahkeme teşkilatı) ile Anayasa Mahkemesi'nin üyelerinin seçimi ve statüleri, Mahkeme'nin bağımsızlığı açısından büyük önem taşımaktadır. Nitekim ancak bağımsız bir mahkemenin vereceği kararlarla, bireylerin temel hak ve özgürlüklerinin korunmasında başarı şansı söz konusudur.

Bu nedenle, öncelikle Türk Anayasa Mahkemesi'nin teşkilatı (2.Bölüm), daha sonra Anayasa Mahkemesi'nin üyelerinin seçimi ve statüleri (3.Bölüm) Makedonya, Almanya, Avusturya, Fransa, İtalya ve İspanya Anayasa Mahkemelerinin yapıları ile karşılaştırılarak açıklanacaktır.

2 Türk Anayasa Mahkemesi

2.1 Anayasa Mahkemesi Teşkilatı

30 Mart 2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun (Anayasa Mahkemesi Kanunu), Anayasa Mahkemesi teşkilatının Başkanlık, Genel Kurul, Bölümler, Komisyonlar, Genel Sekreterlik ve idari birimlerden oluştuğunu öngörmektedir (Anayasa Mahkemesi Kanunu md.20). Anayasa Mahkemesi işlevlerini belirli bir teşkilat çerçevesinde yerine getirmektedir. Türk yargı teşkilatında yer alan Yüksek Mahkemelerden Anayasa Mahkemesi, anayasa yargısını oluşturmaktadır. Yargılamanın doğası gereği, ilk derece ve bölge seviyesinde mahkeme bulunmamaktadır (Aksel, 2010).

12 Eylül 2010 Anayasa değişikliği öncesi Anayasa Mahkemesi'nin asıl üyelerinin oluşturduğu kurulun yerine getirdiği görevler, yapılan anayasa değişikliği sonrası büyük ölçüde Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu'na

verilmiştir. Anayasa'nın 149. maddesi, Genel Kurul'un, Başkanın veya belirleyeceği Başkanvekilinin başkanlığında en az oniki üye ile toplanmasını ve kararların salt çoğunlukla verilmesini öngörmektedir (Anayasa Mahkemesi Kanunu md.21/1). Diğer bir ifadeyle, Anayasa Mahkemesi'nin yönetim ve temsilini Başkan yerine getirmektedir.

Anayasa Mahkemesi'nin, iptal ve itiraz davaları ile Yüce Divan sıfatıyla yürütülecek yargılamalara ve siyasi partilere ilişkin dava ve başvurulara bakmak esaslı görevlerindedir (Tanör ve Yüzbaşıoğlu, 2012). Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu, bu görevlerinin yanı sıra, İçtüzüğü kabul etmek veya değiştirmek, Başkan ve Başkanvekilleri ile Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı ve Başkanvekilini seçmek, Bölümler arasındaki iş bölümünü yapıp meydana gelebilecek iş bölümü uyuşmazlıklarını kesin karara bağlamak, üyeler hakkındaki disiplin ve ceza soruşturmasını yapmak ve itirazları incelemekle görevlidir (Anayasa Mahkemesi Kanunu md.21/2).

1982 Anayasası ve Anayasa Mahkemesi Kanunu, Anayasa Mahkemesine yapılan bireysel başvuruları karara bağlamak üzere, bir başkanvekili başkanlığında yedişer üyesi olan iki bölüm öngörmektedir. Bölümler, bir başkanvekilinin başkanlığında dört üyenin katılımıyla toplanır. Bölümlerin oluşumu ve iş bölümü ile ilgili hususlar Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü ile düzenlenir (Anayasa Mahkemesi Kanunu md.22). Anayasa Mahkemesi Kanunu'na dayanarak düzenlenmiş İçtüzük'ün 27. maddesi, Bölümlerde görev alacak Başkanvekilleri dışındaki üyelerin, geliş kaynakları ve Bölümler arasında dengeli dağılım esasları gözetilerek Başkan tarafından belirleneceğini ve ilgili üyenin talebi ya da Başkanvekillere birinin önerisi üzerine, Başkan tarafından üyelerin Bölüm değişikliklerine karar verilebileceğini düzenlemektedir (Ergül, 2012). Diğer bir ifadeyle Başkan iş yükünün Bölümler arasında dengeli bir şekilde dağıtılması için gerekli önlemleri alır.

Anayasa Mahkemesi Kanun'unun 49. maddesinin 1. fıkrası, kabul edilebilirliğine karar verilen bireysel başvuruların esas incelemesinin Bölümler tarafından yapılacağını hükme bağlamıştır. İçtüzük'ün 28. maddesi de Bölümlerin görevlerini düzenlemektedir. Bölümler, Komisyonlar tarafından kabul edilebilir bulunan başvuruların esas incelemesini ve Komisyonlarca kabul edilebilirliği karara bağlanamamış başvuruların gerekli görüldüğü takdirde kabul edilebilirlik ve esas incelemesini birlikte yapmaktır.

Bölümler, kabul edilebilirliğe ilişkin bir engelin varlığını tespit etmeleri ya da bu durumun sonradan ortaya çıkması hâlinde, incelemenin her aşamasında başvuru hakkında kabul edilemezlik kararı verebilirler. Bölümlerden birinin görülmekte olan bir başvuruya ilişkin vereceği karar, Mahkemenin önceden vermiş olduğu bir kararla çelişecekse, ilgili Bölüm başvuruyu karara bağlamadan önce bu hususu Genel Kurul önüne götürebilir (Anayasa Mahkemesi Kanunu md.49/2-3).

Başkanvekilinin başkanlığında dört üyenin katılımı ile toplanan Bölümlere, Başkanvekilinin bulunmadığı durumlarda, en kıdemli üye başkanlık etmektedir (Anayasa Mahkemesi İçtüzük md.29). Bölümlerin çalışma usulü ise, İçtüzük'ün 30. maddesinde düzenlenmiştir. Bölüm toplantılarında, dava dosyası, gündem sırasına göre bölüm raportörü tarafından ayrıntılı biçimde anlatılır. İçtüzük'ün 72. maddesinin 1 ve 4. fıkralarına göre ise; Bölümler kararlarını salt çoğunlukla alırlar (Özbey, 2012).

Mahkemede, yargısal ve idari çalışmalara yardımcı olmak üzere yeteri kadar raportör görevlendirilir ya da atanır. Mahkemede raportör olabilmek için mesleklerinde en az beş yıl başarıyla çalışmış adli veya idari hâkim ya da savcı veya Sayıştay denetçisi, başdenetçisi ya da uzman denetçisi olmak; Yükseköğretim kurumlarının hukuk, iktisat veya siyasal bilimler dallarında doçent, yardımcı doçent ya da doktorasını tamamlamış araştırma görevlisi olmak; adaylık süresi hariç, en az beş yıl başarıyla çalışmış raportör yardımcısı olmak gerekir (Anayasa Mahkemesi İçtüzük md.24).

Raportörler ve görevlerini düzenleyen İçtüzük'ün 38. maddesi; bireysel başvuru raportörlerini, Komisyonlar ve Bölümler raportörleri olarak ikiye ayırır. Raportörler, Başkan tarafından kendilerine verilen dosyaların ilk ve esas inceleme raporlarını hazırlar ve toplantılara katılırlar. Ayrıca Kanun'da ve İçtüzük'te gösterilen bireysel başvuruya ilişkin görevleri yaparlar. Başkan tarafından gerektiğinde raportörlere tanık veya uzman dinleme ve benzeri görevler verilebilir (Anayasa Mahkemesi İçtüzük md.26). Bölümler ve Komisyonlar raportörlüklerinde görev yapmak üzere yeterli sayıda bireysel başvuru raportörü görevlendirilir.

Bölümler raportörlüğü, Komisyonlar tarafından kabul edilebilirliğine karar verilen başvuruları gruplandırarak veya tek tek incelemek ve esasına ilişkin karar taslaklarını hazırlamak ve Bölümlere sunmakla görevlidir. Bununla birlikte, Komisyonlar Başraportörünün uygun görmesi hâlinde kabul edilebilirliğe ilişkin karar taslaklarını hazırlayıp Bölümlere sunmaktadır. Bölümler raportörlüğü, kabul edilebilirliğin esasa bağlı olması ya da başvurunun niteliğinin gerektirmesi hâllerinde kabul edilebilirlik ve esasa dair karar taslaklarını birlikte hazırlayarak görüşülmek üzere Bölümlere sunmaktadır.

1982 Anayasası'nın 149. maddesi, Anayasa Mahkemesinin iki Bölüm ve Genel Kurul halinde çalıştığını; bireysel başvuruların kabul edilebilirlik incelemesi için ise Komisyonların kurulabileceğini düzenlemektedir.

Anayasa Mahkemesi Kanunu'nun 2. maddesinin g bendi ile İçtüzük'ün 3. maddesinin p bendi, bireysel başvuruların kabul edilebilirlik incelemesini yapmak üzere oluşturulan "Komisyonları" tanımlamaktadır. Bu komisyonlar, söz konusu Kanun'un "Teşkilat" başlıklı 20. maddesinde bahsi geçen komisyonlardır. "Bölümler ve Komisyonlar" başlıklı 22. maddesinin 1. fıkrası mahkemede, bireysel başvuruları karara bağlamak üzere bir başkanvekili başkanlığında yedişer üyesi olan iki bölüm bulunacağını ve bölümlerin, bir başkanvekilinin

başkanlığında dört üyenin katılımıyla toplanacağını öngörmüştür. Aynı maddenin 2. fıkrasında, Bölüm ve Komisyonların oluşumu ve iş bölümü ile ilgili hususların İçtüzük'le düzenleneceği belirtilmiştir.

Komisyonların oluşumunu düzenleyen İçtüzük'ün 32. maddesine göre; bireysel başvuruların kabul edilebilirlik incelemelerini yapmak üzere Bölümlere bağlı olarak görev yapan üçer Komisyon oluşturulur. Bölüm Başkanı, Komisyonlarda görev almaz. Komisyonlara kıdemli üye başkanlık eder. Komisyonların oluşturulması amacıyla Başkanvekili haricindeki Bölüm üyeleri kıdem sırasına göre listelenir. İlk ayki toplantılara listedeki sıralamaya göre en kıdemsiz üye katılmaz. Daha sonraki aylarda, kıdem sırasına göre toplantılara katılmayan en kıdemli üyeden başlamak suretiyle her üyenin dönüşümlü olarak görev yapması sağlanır (Anayasa Mahkemesi İçtüzük md.32/2).

İçtüzük'ün 33. maddesinin ilk iki fıkrası, Komisyonlar raportörlerince hazırlanan kabul edilebilirlik karar taslaklarının ve kabul edilemezlik karar taslak ya da listelerinin, Komisyonlarca karara bağlanacağını düzenlemiştir. Komisyonlar oybirliği ile karar alır; ancak oybirliği sağlanamadığında konu, oybirliği sağlanamadığı belirtilmek suretiyle Bölüme havale edilir. Komisyonlar, önlerindeki bir başvurunun anayasanın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsam ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşıyıp taşımadığının, başvurucağının önemli bir zarara uğrayıp uğramadığının tespiti ve başvurunun çözümünün bir ilke kararını gerektirmesi veya alınacak kararın Mahkeme tarafından verilmiş başka bir karar ile çelişebilecek nitelikte olması hâllerinde kabul edilebilirlik hususunu karara bağlamadan başvuruyu ilgili Bölüme gönderirler (İçtüzük md.72).

İçtüzük'ün 34. maddesi; bireysel başvuruların daha hızlı bir biçimde sonuçlandırılması amacıyla başraportör gözetiminde yeterli sayıda raportör, raportör yardımcısı ve personelden oluşan Komisyonlar raportörlüğü biriminin oluşturulmasını öngörmüştür (Doğru, 2012). Bireysel başvuruların kabul edilebilirliğinin maddi şartlarını inceleyen Komisyon raportörleri, kabul edilebilirlik kriterlerini karşılayan başvurulara ilişkin kabul edilebilirlik karar taslaklarını, bu nitelikleri karşılamayan başvurulara ilişkin ise kabul edilemezlik karar taslaklarını ya da listelerini hazırlayıp Komisyonlara sunmaktadır.

2.2 Anayasa Mahkemesi Üyelerinin Seçimi

Anayasa Mahkemesinin kuruluşu 1982 Anayasası'nın 146. maddesinde düzenlenmiştir. Anayasa'nın 146. maddesi, 12 Eylül 2010 tarihli halkoylamasıyla onaylanan 5982 sayılı Anayasa Değişikliği Kanunu'yla büyük ölçüde değiştirilmiştir. İlgili maddenin yeni şekline göre, Anayasa Mahkemesi üye sayısı onbirden onyediye çıkarılmış; yedek üyelik de kaldırılmıştır.

1982 Anayasası'nın 146. maddesinin 2 ve 3. fıkraları, Anayasa Mahkemesi üye seçme yetkisi TBMM ve Cumhurbaşkanına vermiştir. Söz konusu fıkralar uyarınca; "Türkiye Büyük Millet Meclisi; iki üyeyi Sayıştay Genel Kurulunun kendi başkan ve üyeleri arasından, her boş yer için gösterecekleri üçer aday içinden, bir üyeyi ise baro başkanlarının serbest avukatlar arasından gösterecekleri üç aday içinden yapacağı gizli oylamayla seçer. Türkiye Büyük Millet Meclisinde yapılacak bu seçimde, her boş üyelik için ilk oylamada üye tam sayısının üçte iki ve ikinci oylamada üye tam sayısının salt çoğunluğu aranır. İkinci oylamada salt çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamada en çok oy alan iki aday için üçüncü oylama yapılır; üçüncü oylamada en fazla oy alan aday üye seçilmiş olur.

Cumhurbaşkanı; üç üyeyi Yargıtay, iki üyeyi Danıştay, bir üyeyi Askerî Yargıtay, bir üyeyi Askerî Yüksek İdare Mahkemesi genel kurullarınca kendi başkan ve üyeleri arasından her boş yer için gösterecekleri üçer aday içinden; en az ikisi hukukçu olmak üzere üç üyeyi Yükseköğretim Kurulunun kendi üyesi olmayan yükseköğretim kurumlarının hukuk, iktisat ve siyasal bilimler dallarında görev yapan öğretim üyeleri arasından göstereceği üçer aday içinden; dört üyeyi üst kademe yöneticileri, serbest avukatlar, birinci sınıf hâkim ve savcılar ile en az beş yıl raportörlük yapmış Anayasa Mahkemesi raportörleri arasından seçer."

Buna göre, Anayasa Mahkemesi'nin üyelerinin üçü TBMM, ondördü Cumhurbaşkanı tarafından seçilmektedir. Ancak TBMM'nin doğrudan üye seçme yetkisi yoktur. TBMM iki üyeyi kendisine Sayıştay tarafından gösterilecek üçer aday arasından, bir üyeyi de baro başkanlarının göstereceği üç aday arasından seçecektir.

Cumhurbaşkanı ise seçeceği ondört üyeden ancak dördünü doğrudan doğruya kendi seçebilmektedir. Geri kalan on üyeyi ise Yargıtay, Danıştay, Askerî Yargıtay, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi, Sayıştay ve Yüksek Öğretim Kurulu tarafından kendisine gösterilen üçer aday arasından seçebilmektedir (1982 Anayasası md.146/4). Burada aday gösterme yetkisinin çok önemli bir yetki olduğu görülmektedir.

Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Üyelerin Seçimi" başlıklı 7. maddesi de Anayasa Mahkemesi üyeliğini Anayasa'nın 146. maddesine uygun olarak daha detaylı bir şekilde düzenlemiştir (Anayasa Mahkemesi Kanunu md.7).

2.3 Anayasa Mahkemesi Üyelerinin Görev Süresi ve Teminatı

Mahkemenin ve yargıçların bağımsızlığı için Anayasa Mahkemesi üyelerini belirleme usulü kadar, üye olma koşulları ve statü kuralları da önem taşımaktadır.

1982 Anayasası'nın 146. maddesinin 5. fıkrası, Anayasa Mahkemesine üye seçilebilmek için, kırkbeş yaşın doldurulmuş olması kaydıyla; yükseköğretim kurumları öğretim üyelerinin profesör veya doçent unvanını kazanmış, avukatların en az yirmi yıl fiilen avukatlık yapmış, üst kademe yöneticilerinin yükseköğrenim görmüş

ve en az yirmi yıl kamu hizmetinde fiilen çalışmış, birinci sınıf hâkim ve savcıların adaylık dâhil en az yirmi yıl çalışmış olması şart koşturur.

Anayasa Mahkemesi Kanunu da, Anayasa Mahkemesinin üyelerinin seçilme yeterliğini ayrıca düzenlemiştir. Mahkeme üyeliğine seçilebilmek için:

“a)Yargıtay, Danıştay, Askerî Yargıtay, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi veya Sayıştay’da başkan ya da üye olmak.

b) Mahkemede asgarî beş yıldır raportör olarak görev yapıyor olmak.

c) Kırkbeş yaşını doldurmuş, yükseköğrenim görmüş olması ve hâkimlik mesleğine alınmaya engel bir hâlinin bulunmaması” kaydını getirmektedir. Bununla birlikte, “Yükseköğretim kurumlarının hukuk, iktisat veya siyasi bilimler dallarında profesör veya doçent unvanını kazanmış olmak; en az yirmi yıl fiilen serbest avukatlık yapmış olmak; en az yirmi yıl kamu hizmetinde fiilen çalışmış üst kademe yöneticileri arasından seçilecek üye için Yükseköğretim Kurulu Başkan veya üyesi ya da bir yükseköğretim kurumunun rektör veya dekanı ya da müsteşar, müsteşar yardımcısı, büyükelçi veya vali olmak; birinci sınıf hâkim ve savcılar için adaylık dâhil en az yirmi yıl çalışmış olmak.” gerekmektedir (Anayasa Mahkemesi Kanunu md.6).

1982 Anayasası’nın 147. maddesi Anayasa Mahkemesi üyelerinin görev sürelerini düzenlemiştir. 2010 Anayasa değişikliği öncesi Anayasa Mahkemesi üyeleri için görev süresi öngörülmemiştir. Anayasa’nın yeni metni ise, üyelerin oniki yıl için seçileceğini düzenlemiştir. Bir kimse iki defa Anayasa Mahkemesi üyesi seçilemez. Anayasa Mahkemesi üyeleri altmışbeş yaşını doldurunca emekliye ayrılırlar. Anayasa’nın bu hükmüne paralel olarak Anayasa Mahkemesi Kanunu’nun 10. maddesi de, Mahkeme’ye üyelik süresini 12 yıl olarak belirlemiştir. Yine aynı hükme göre; bir kimse iki defa üye seçilemeyecektir. Söz konusu Kanun, Anayasa Mahkemesi üyeliğini de teminat altına almıştır. Buna göre; Anayasa Mahkemesi başkanı ve üyeler azlolunamaz; kendileri istemedikçe görev süreleri dolmadan veya altmışbeş yaşından önce emekliye sevk edilemezler. Başkan ve üyelerin görevleri yalnızca Anayasada ve bu Kanunda öngörülen hâllerde sona erer.

1982 Anayasası’nın 146. maddesinin 6. fıkrası uyarınca; Anayasa Mahkemesi üyeleri arasından gizli oyla ve üye tam sayısının salt çoğunluğu ile dört yıl için bir Başkan ve iki başkanvekili seçilir. Süresi bitenler yeniden seçilebilirler.

Anayasa Mahkemesi üyeleri aslî görevleri dışında resmi veya özel hiçbir görev alamazlar (Anayasa md.146/son). Böylelikle, anayasa yargıcının tüm zamanı görevine özgülenerek tam zamanlı çalışması istenmektedir. Zorunlu emeklilik yaşından önce görev süresi dolan üyelerin başka bir görevde çalışmaları ve özlük işleri kanunla düzenlenir. Anayasa Mahkemesi üyelerinin özlük hakları, Anayasa Mahkemesi Kanunu ile Anayasa İhtizârı’nda düzenlenmiştir (Tanör ve Yüzbaşıoğlu, 2012).

1982 Anayasası’nın 147. maddesinin 2. fıkrasına göre; Anayasa Mahkemesi üyeliği, bir üyenin hâkimlik mesleğinden çıkarılmayı gerektiren bir suçtan dolayı hüküm giymesi halinde kendiliğinden sona erer. Hâkimin görevini sağlık problemleri nedeniyle yerine getiremeyeceğinin kesin olarak anlaşılması halinde de, Anayasa Mahkemesi üye tamsayısının salt çoğunluğunun kararı ile üyeliği sona erer.

Anayasa Mahkemesi Kanunu’nun 11. maddesi de üyeliğin boşalması ve sona ermesi hallerini Anayasa’nın ilgili hükmüne göre daha detaylı düzenlemiştir. Buna göre;

“(1) Başkan, bir üyenin görev süresinin dolacağı tarihten iki ay önce, bunun dışında bir boşalma olduğu takdirde ise derhâl, keyfiyeti üyeyi seçmeye ve aday göstermeye yetkili olanlara yazıyla bildirir ve bu tarihten itibaren iki ay içinde 7nci maddedeki usule göre boşalan üyelik kaynağından seçim yapılır.

(2) Başkan ve üyeler, yazılı olarak emekliliklerini isteyebilecekleri gibi, müddet ve kabule bağlı olmaksızın görevlerinden çekilebilirler; seçildikleri tarihten itibaren oniki yılın sonunda görevleri sona erer ve her hâlükârda altmışbeş yaşını doldurunca emekliye ayrılırlar.

(3) Başkanlık ve üyelik; 24.2.1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununa göre hâkimlik ve savcılık mesleğinden çıkarılmayı gerektiren bir suçtan dolayı kesin hüküm giyilmesi veya Türk vatandaşlığının kaybedilmesi hâlinde kendiliğinden; görevin sağlık bakımından yerine getirilemeyeceğinin sağlık kurulu raporuyla kesin olarak anlaşılması hâlinde Mahkeme üye tam sayısının salt çoğunluğunun kararıyla ya da 19 uncu maddeye göre Genel Kurulun kararıyla üyelikten çekilmeye davet edilme cezası verilen üyenin kendiliğinden çekilmesi veya istifa etmiş sayılması hâllerinde sona erer.

(4) Askerî Yargıtay ve Askerî Yüksek İdare Mahkemesi tarafından gösterilecek adaylar arasından seçilen üyenin, ordu mensubu olmaktan doğan emeklilikle ilgili bütün hakları saklıdır.”

3 Yabancı Anayasa Mahkemeleri

Karşılaştırma hukukta, Anayasa Mahkemelerinde bireysel başvuruları inceleyen birimlerin adı, "daire, komisyon, kurul veya komite" olarak değişmektedir. Bununla birlikte Anayasa Mahkemelerinin işleyişine, hukuki hizmet birimleri yardımcı olur. Hukuki birimlerin başlıca görevleri, inceleme, araştırma ve anayasa yargıçlarının karar oluşturmalarında onlara gerekli hazırlıkları yapmaktır. Bunlar İtalya ve İspanya’da olduğu gibi “inceleme asistanları” adını almakta veya Almanya, Avusturya ve Türkiye’de olduğu gibi “raportör” şeklinde istihdam edilmektedir (Kaboğlu, 2007).

3.1 Makedonya Anayasa Mahkemesi

Makedonya Anayasası'nın IV. Bölümü "Anayasa Mahkemesi" başlığını taşımaktadır. Makedonya Anayasa Mahkemesi'nin üyelerinin seçimine ilişkin düzenleme, Parlamento'nun fonksiyonlarını düzenleyen maddeler arasında da yer almaktadır. Makedonya Anayasası'nın 68. maddesi, Anayasa Mahkemesinin üyelerini Parlatmentonun seçeceğini düzenlemektedir. Ancak Anayasa Mahkemesi'nin üyelerine ilişkin asıl düzenleme, Anayasa'nın 109. maddesidir. Söz konusu madde uyarınca; Anayasa Mahkemesi dokuz üyeden oluşur. Parlatmento, üye tamsayısının çoğunluğuyla Anayasa Mahkemesinin üyelerini seçer (Makedonya Anayasası md.109).

Makedonya Anayasa Mahkemesi'nin üyeleri, Parlatmento (5 aday), Cumhurbaşkanı (iki aday önerir) ve Yargıtay (iki aday önerir) tarafından seçilmektedir. Görüldüğü gibi, Parlatmento'nun Anayasa Mahkemesi'nin üyelerinin seçimindeki rolü açısından, Parlatmento'nun münhasır bir yetkisi olan devletler grubuna girdiği söylenebilir (Makedonya Anayasası md.84/4 ve md.105/4). Parlatmento, Anayasa Mahkemesi'nin üyelerinin üç tanesini, toplam Temsilci sayısının çoğunluğuyla seçer. Bu çoğunluğun içerisinde, Makedonya nüfusu içerisinde çoğunlukta olmayan toplumlara ait olan Temsilcilerin üye tamsayısının çoğunluğu gerekir. Hâkimlerin görev süresi yeniden seçilme hakkı olmaksızın dokuz yıldır. Ayrıca Anayasa Mahkemesinin üyeleri hukuk mesleğinin seçkin üyeleri arasında seçilir (Shasivari, 2013).

Bununla birlikte, bir anayasal koşul olarak karşılaşılan "seçkin üye" terimi muğlak ve belirsizdir ve açıklanması gerekmektedir. Örneğin seçkin nitelikli üyeden kastedilen, Anayasa Mahkemesinin en az on yıllık ilgili mesleki deneyime sahip en yüksek ahlaki karakterdeki dokuz yargıçtan oluşacağını öngören Kosova Anayasasındaki gibi midir? Yoksa hukuk alanında birkaç yıldan daha fazla mesleki deneyim Makedonya Anayasa Mahkemesi üyeliği için gerekli olan "seçkin üye" nitelemesi için yeterli midir? Anayasa Mahkemesinin yargıcı, sıradan bir hukukçu veya herhangi bir başarılı "resmi görevli" değildir; çünkü onlar genellikle mahkemenin itibarı için hayatidirler. Anayasa Mahkemesi yargıçları hem yüksek kültürü ve mesleki bilgisi, hem de insanlık onuru ve halk nazarında ahlaki desteği olan bir hukukçu olmalıdır. Saygı duyulan, dinleyen ve takdir edilen biri olmalıdır. Zira yalnızca bu yargıç, anayasaya uygunluğun değerlendirilmesi ve korunması için gerekli olan standartları sağlayabilir (Shasivari, 2013).

Makedonya Anayasası'nın 111. maddesi, Anayasa Mahkemesi üyeliğinin, başka bir kamu görevine, mesleğin icrasına veya bir siyasi partiye üyeliğe uygun olmadığını öngörmektedir. Anayasa Mahkemesinin üyelerine dokunulmazlık verilmiştir. Bu dokunulmazlıklara Anayasa Mahkemesi karar verir. Anayasa Mahkemesinin üyeleri Silahlı Kuvvetler'de görevlere çağrılmazlar. Anayasa Mahkemesinin bir üyesinin görevi, görevli istifa ettiğinde sona erer. Anayasa Mahkemesinin bir üyesi, eğer ceza gerektiren bir suç için, minimum altı aylık bir koşulsuz hapse mahkûm edilirse veya görevini Anayasa Mahkemesi tarafından belirlendiği şekilde yerine getirme kabiliyetini kalıcı şekilde kaybederse görevinden alınacaktır.

3.2 Alman Anayasa Mahkemesi

Federal Alman Anayasa Mahkemesi, sekizer yargıçlı iki daireden oluşmuştur. Mahkeme'de toplam 16 üyenin görev yapmaktadır. Bu sayıya Mahkeme Başkanı ve yardımcısı da dâhildir. Başkan birinci dairenin başkanı, başkan yardımcısı ile ikinci daire başkanı olarak görev yapmaktadır. Yargıçların yarısı Federal Meclis, yarısı Federal Konsey tarafından seçilir. Böylece her iki Meclis, her bir dairenin yargıçlarının yarısını seçmiş olur (Tunç, 1997). Federal Anayasa Mahkemesi, Federal yargıçlar ve diğer üyelerden oluşur. Federal Anayasa Mahkemesi üyelerinin yarısı Federal Meclis, diğer yarısı da Federal Konsey tarafından seçilir (Federal Alman Anayasası md.94).

Alman Anayasa Mahkemesi, iki Daire'den oluşmaktadır. Almanya uygulamasında Komisyonların, bireysel başvurunun kabulüne oybirliğiyle karar verememesi halinde dosya, Daireye gönderilmektedir. Ayrıca Daireler, ülke açısından genel öneme sahip dosyalara da doğrudan bakmaktadır. Dairedeki görüşmeler sırasında, gerek görülürse duruşma yapılabilmektedir. Daireler arasında çıkabilecek ihtilaf ve içtihat uyumsuzluklarını gidermek üzere Genel Kurul görevlidir (Kılınç, 2008).

Alman Anayasa Mahkemesi Kanunu'nun 15/a maddesine göre, senatolar bir iş yılı içinde birden fazla komisyonu görevlendirmektedir. Her komisyon üç hâkimden oluşmakta ve üç yılda bir değişmek zorundadır. Daire, bir iş yılının başlangıcından önce bu yıl süresince, bireysel başvuruların rapörtörler arasında dağılımı, komisyonların sayısı, kuruluşu ve üyelerin temsili konularında karar verir (Gören, 2008).

Federasyon ve eyaletlerde yargıçların hukuki statüsünü düzenleyen Alman Anayasası'nın 98. maddesine göre; Federal yargıçların hukuki statüsü özel bir federal yasayla düzenlenir. Yasakoyucu ise, yalnızca hukukçulardan oluşan bir mahkemeye karar vermiştir. Mahkeme ağırlıklı olarak federal mahkemelerden seçilen yargıçlardan oluşmaktadır. Yargıçlar, Alman Üniversitesinde hukuk öğretmek dışında, herhangi bir meslek icra edemez. Anayasa Mahkemesi yargıçlığına seçilebilmek için 40 yaşını doldurmuş olmak ve yargıçlık ehliyetine sahip olmak gerekmektedir. Üyeler, Federal Meclise, Federal Konseye, Federal Hükümete veya bir eyaletin buna benzer organlarına üye olmaz. Anayasa Mahkemesi üyeliğine seçilenlerin anılan organlarla ilişkisi kesilir (Kanadoğlu, 2004).

Federal Alman Anayasa Mahkemesi Kanunu uyarınca; Anayasa Mahkemesi yargıçları 12 yıl için seçilir ve ikinci kez seçilemezler. Görev süresinin kısıllığından yakınlar, daha uzun görev süresinin Mahkeme içtihadının sürekliliği için yararlı olacağını ileri sürmektedirler. Oysa 12 yıllık bu süre, görev süresi için sınır getirmeyen

ülkeler bir kenara bırakılırsa; Makedonya, İspanya, İtalya, Fransa gibi çoğu ülkedeki görev süresiyle kıyaslandığında fazladır. Anayasa yargıçlarının yaş sınırı ise, altmışsekizdir; bu yaşa gelen üye emekliye sevk edilir (Tunç, 1997).

Federal bir yargıcın görev sırasında veya dışında, Anayasanın temel ilkelerine veya bir eyaletin anayasal düzenine aykırı hareket etmesi halinde, Federal Meclisin başvurusu üzerine, Anayasa Mahkemesi üçte iki çoğunlukla onun başka bir göreve atanmasına veya emekliye sevkine karar verebilir. Kasıtlı bir ihlal halinde azle karar verilebilir. Eyaletler, eyaletlerdeki yargıçların atamalarını, eyalet adalet bakanının bir yargıçlar seçim komisyonu ile ortaklaşa kararlaştıracağını belirtebilir. Bir yargıç hakkında kamu davasının açılması konusunda verilecek karar Federal Anayasa Mahkemesine aittir.

Yargıçlar bağımsızdırlar ve ancak yasaya bağlıdırlar. Kesin ve asıl görevli olarak kadroya atanan yargıçlar görev sürelerinin sona ermeden ve arzularına aykırı olarak ancak mahkeme kararıyla ve ancak yasaların öngördüğü neden ve şekillerle azledilebilir veya sürekli veya geçici olarak işten el çektirilebilir, başka bir yere atanabilir veya emekliye ayrılabilirler. Yasa, yaşam boyu atanmış yargıçların emekliye ayrılacakları yaş sınırını tespit eder. Mahkemelerin kuruluş veya yargı çevresinin değiştirilmesi halinde, yargıçlar, maaşları kesintisiz verilmek koşuluyla, başka bir mahkemeye atanabilir veya görevden alınabilirler (Federal Alman Anayasası md.97).

3.3 Avusturya Anayasa Mahkemesi

Avusturya Anayasa Mahkemesi, Genel Kurul halinde karar vermektedir. Avusturya Anayasa Mahkemesi'nde de Alman Anayasa Mahkemesi örnek alınarak, dairelerin oluşturulması önerilmiş, fakat bu öneri Mahkemenin içtihadındaki tutarlılık ve homojenlik üzerinde olumsuz etkide bulunacağı endişesiyle kabul görmemiştir (Kucsko-Stadlmayer, 2001).

Avusturya Anayasa Mahkemesi, biri başkan ve başkan yardımcısı olmak üzere oniki üye ve altı yedek üyeden oluşur. Başkan, Başkanvekili, altı üye ve üç yedek üye Federal Hükümetin önerisiyle Federal Cumhurbaşkanı tarafından atanırlar. Bu üyeler ve yedekleri hâkimler, idare memurları ve hukuk profesörleri arasından seçilirler. Geriye kalan altı üye ve üç yedek üye ise, Milli Konseyin üç asil ve iki yedek üyelik için göstereceği adaylar arasından ve Federal Konseyin üç asil ve bir yedek üyelik için göstereceği adaylar arasından Federal Cumhurbaşkanı tarafından seçilir (Avusturya Anayasası md.147).

Üç asil ve iki yedek üye Federal Başkent Viyana'nın dışında ikamet etmelidir. Fiilen görevlerine devam etmekte olan ve asil ya da yedek üyeliğe seçilmiş idare memurları, maaşları kesilerek, tüm resmi görevlerinden muaf tutulurlar. Sadece idare memurları görev süreleri boyunca izinli sayılır. Anayasa yargıçlığı ek bir görev olarak yapıldığı için diğer mesleklerin yerine getirilmesi açısından herhangi bir sakınca doğurmaz. Bu nedenle çoğunlukla yargıçlar, profesörler önceki mesleklerini sürdürürler. Bu düzenleme hâkimlerin pratik deneyimlerinden de yararlanmak amacıyla getirilmiştir (Kanadoğlu, 2004). Anayasa Mahkemesinin Başkanı, Başkanvekili ve diğer asil ve yedek üyelerinin tamamı hukuk alanında eğitim görmüş ya da adli veya politik bilimler alanında öğrenim görmüş olmalıdır. Buna ilaveten anılan eğitim dallarından birinden mezuniyetin şart olduğu bir meslekte en az on yıl mesleki tecrübeye sahip olmalıdır.

Federal Hükümet veya Eyalet Hükümeti üyeleri, ayrıca Milli Konsey ve Federal Konsey veya diğer seçimle göreve getirilmiş meclis üyeleri; belirli bir yasama dönemi veya görev süresi için seçimle göreve getirilmiş bir meclise seçilmiş üyeler için, bu kısıtlama yasama dönemi sona erinceye, ya da görev süresi doluncaya kadar devam eder. Son olarak, bir siyasi partide çalışan ya da idarecilik yapan hiçbir kimse Anayasa Mahkemesine üye olamaz.

Yargıçlar için sınırlı bir görev süresi söz konusu değildir. Bir hâkimin yetmişinci yaşını doldurduğu yılın 31 Aralık tarihi, o hâkimin Anayasa Mahkemesindeki görevinden emeklilik tarihidir. Ayrıca Anayasa Mahkemesinin bir asil ya da yedek üyesi, geçerli bir mazeret olmaksızın, Anayasa Mahkemesinin herhangi bir oturumuna üst üste üç kez katılmazsa, Anayasa Mahkemesi, bu üyenin savunmasını aldıktan sonra bu keyfiyeti resmi olarak tespit edecektir. Bu keyfiyetin tespiti, asil ya da yedek üyelik statüsünün kaybını gerektirir. Bununla birlikte mesleki sırrın ifşası ya da bedeni veya akli arıza nedeniyle görevini sürdüremez hale gelen Mahkeme üyelerinin görevi de üçte iki çoğunluk oyu sona erebilmektedir (Kanadoğlu, 2004).

3.4 Fransız Anayasa Konseyi

Fransız Anayasa Konseyi dokuz üyeden oluşur. Yargıçların görev süreleri dokuz yıldır ve bu süre uzatılmaz. Üyelerin üçte biri her üç yılda bir yenilenir. Üyelerden üçü Cumhurbaşkanı, üçü Millet Meclisi Başkanı, üçü de Senato Başkanı tarafından atanır. Bu kişiler yetkilerini Parlatonun her türlü etkisinden bağımsız olarak kendi takdirleri doğrultusunda kullanmak zorundadırlar. Atama yapan organların üzerinde, Parlatonun herhangi bir etkisi olmadığından, Fransa'da Anayasa yargıçlarının seçim usulü, diğer ülkelerle karşılaştırıldığında otoriterdir.

Zira Avrupa modeli çerçevesinde, sadece Fransa'da üyelerin hepsi atama yoluyla belirlenir. Atamaların bu şekilde yapılması ise, seçimlerde kişisel ilişkileri ön plana çıkarmaktadır (Acquaviva, 2001).

Meclis Başkanlarınca yapılan atamalar sadece görüşünü almak maksadıyla ilgili Meclisteki daimi komiteye sunulur. Bahsi geçen dokuz üyeden başka, eski Cumhurbaşkanı da Anayasa Konseyi'nin kaydı hayat şartıyla doğal üyesidirler. Fransız Anayasa Konseyi Başkanı, Cumhurbaşkanı tarafından atanır. Eşitlik halinde, Başkanın oyunun bulunduğu tarafa üstünlük tanınır (Fransız Anayasası md.56).

Yargıçların görev süresi objektif bir yaş sınırına bağlı olmaksızın dokuz yıldır. Her üç yılda bir üyelerin üçte biri yenilenir. Atama yetkisi olan her bir organın, birer üye atama hakkı vardır. Yeniden seçilerek atanmak mümkün değildir. Üyelerin mesleki ya da hukuki açıdan uzman niteliğine sahip olmaları ya da uzun süreli mesleki deneyimlerinin olması gerekmez. Bu yönüyle Fransa, diğer birçok ülkeden farklılaşır. Ayrıca Fransız Anayasası'nın 57. maddesi; Anayasa Konseyi üyeliği görevinin, bakanlık ve Parlamento üyeliği görevleriyle bağdaşmadığını düzenlemektedir. Diğer bir ifadeyle, bağdaşmazlık rejimi kısmidir. Ancak organik bir kanunla, Anayasa Konseyi üyeliğiyle bağdaşmayan görevler tek tek sayılarak oldukça geniş tutulmuştur (Kaboğlu, 2007).

3.5 İspanya Anayasa Mahkemesi

İspanya Anayasa Mahkemesi, iki Daire halinde çalışmaktadır. Mahkeme, altışar üyeden oluşan ve her biri bağımsız yetkili iki Daire'den oluşmaktadır. İspanya Anayasa Mahkemesi Kanunu'nun 8. maddesi, Mahkeme'nin Komisyonlarını düzenlemektedir. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yoluna benzeyen İspanya'daki "amparo" başvurusunun kabul edilebilirliğine ise, üçer hâkimden oluşan dört komisyon karar vermektedir (Miguel, 2001).

İspanya Anayasa Mahkemesi'ne üye seçme yetkisi, yasama, yürütme ve yargı organları arasında paylaştırılmıştır. Ancak ağırlık yine de yasama organı lehinedir. 12 üyeden sekizi yasama organı tarafından, ikisi hükümet, ikisi de yargı organı tarafından seçilmektedir (Gözler, 2010).

İspanya Anayasası'na göre; Anayasa Mahkemesi, Kral tarafından atanan on iki üyeden oluşur. Bunların dördünü üyelerinin beşte üç çoğunluğuyla Kongre, dördünü aynı çoğunlukla Senato aday gösterir. İki üye hükümet tarafından, diğer ikisi de Hâkimler Yüksek Kurulu tarafından aday gösterilir. Anayasa Mahkemesi üyeleri dokuz yıllık bir süre için atanırlar ve her üç yılda bir üçte biri yenilenir. Anayasa Mahkemesi üyeleri, tamamı en az on beş yıllık mesleki deneyime sahip Hâkimler, üniversite profesörleri, Savcılar, kamu görevlileri ve avukatlar arasından atanır.

İspanya Anayasası, Anayasa Mahkemesi üyeliği ile bağdaşmayan durumları da düzenlemiştir. Her tür temsil görevi, her türlü siyasi veya idari görev, bir siyasi partide veya sendikada yönetim rolü veya bunların hizmetinde herhangi bir istihdam, hâkim veya savcılık ve herhangi bir mesleki ya da ticari faaliyet yasak kapsamındadır. Ayrıca, yargı mensuplarının kısıtlılık halleri Anayasa Mahkemesi üyeleri için de geçerlidir. Anayasa Mahkemesi üyeleri, görevleri süresinde bağımsızdırlar ve azledilemezler (İspanya Anayasası md.159).

3.6 İtalya Anayasa Mahkemesi

İtalya Anayasa Mahkemesi, üçte biri Cumhurbaşkanı, üçte biri müşterek oturumla Parlamentonun (Millet Meclisi ve Senato) ve üçte biri de adli ve idari yüksek mahkemelerce aday gösterilen on beş yargıçtan oluşur. Mahkemenin üye seçimine yargı organı da katıldığı için diğer ülkelere nazaran daha karmaşıktır (Kaboğlu, 2007). Ancak yargıçları belirleme yetkisinin devletin üç ayrı organına bölünmüş olması, dengenin sağlanması açısından olumlu bir yöntemdir.

Anayasa Mahkemesi yargıçları, bu mahkemelerden emekli olanlar da dâhil olmak üzere, adli ve idari yüksek mahkemelerin yargıçlarından, üniversite hukuk profesörlerinden ve en az yirmi yıllık mesleki deneyimi olan avukatlardan seçilir. Anayasa Mahkemesi yargıçları, yemin ettikleri günden itibaren dokuz yıllığına atanırlar ve ikinci bir kez atanamazlar. Yaş sınırı olmadığı gibi parlamenterlerin sahip olduğu dokunulmazlık statüsünden yararlanırlar. Buna ilaveten Anayasa Mahkemesine üye seçilebilecek kişiler dar bir alanla sınırlanmıştır.

Anayasa Mahkemesi üyeleri arasından, kanunun belirttiği kurallar çerçevesinde bir Başkan seçer. Başkan üç yıl görevde kalır, her defasında hâkimlerin görev sürelerinin bitimi dikkate alınarak, yeniden seçilebilir (İtalya Anayasası md.135).

Anayasa Mahkemesi yargıçlığı Parlamento veya Bölge Meclisi üyeliğiyle, avukatlık mesleğinin icrasıyla ve kanunda gösterilen herhangi bir görevle birlikte yapılamaz. Yargıçlar gelir getirici bir faaliyette bulunamaz; siyasi partilere ise üye olabilirler. Anayasa Mahkemesi'ndeki görev sürelerinin bitiminde, anayasa yargıçları makamlarını ve yaptıkları işleri bırakırlar (Sır, 2011).

4 Sonuç

Millet adına yargılama fonksiyonunu yerine getiren yargı organının ve yargı erkini kullanan hâkimlerin bağımsızlığının bir hukuk devleti için vazgeçilmez önemi vardır. Nitekim hâkimlerin her türlü baskıdan ve etkiden uzak bir şekilde görevlerini yerine getirmeleri, insan hak ve özgürlüklerinin güvencesi olarak ortaya çıkmaktadır.

Adalet, insanların en önemli temel duygularından ve ortak değerlerinden birini oluşturur. Yargı da, her dönem, bu adalet duygusunun zedelenmesini engelleyen önemli güç olarak karşımıza çıkar. Yargı fonksiyonunun amacı; adaletin ve hukuk düzeninin gerçekleştirilmesi ve korunmasıdır. Adaletin sağlanması ve her şeyden önemlisi egemenliğin tek kaynağı olan halk adına yargılama işlevini yerine getiren bir organ olan yargının, yasama ve yürütme karşısında bağımsız olması gerekmektedir.

Yargı fonksiyonunu gerçekleştiren organların, bu fonksiyona yakışır özelliklere sahip olması gerektiğini ve hâkimlerin de diğer kamu görevlilerinden daha fazla güvencelere kavuşması gerektiğini vurgulamaktadır. Yargı bağımsızlığı hâkimlerin bağımsızlığını, yargılama bağımsızlığını ve hatta yargılamada taraflar arasındaki

bağımsızlığı da içermektedir. Adaletin asıl unsuru olan hukuk devleti ilkesi, hâkimlerin bağımsızlığının tam anlamıyla gerçekleşmesiyle olur. Nitekim yasama ve yürütmenin yargıya müdahale etmesinin kabul edilemeyeşi, yargı bağımsızlığı, hâkim güvencesi, demokrasi, insan hakları ve özgürlüklerinin korunabilmesi açısından vazgeçilmezdir.

Yargı bağımsızlığının, yargının sahip olduğu görevleri yerine getirirken iktidara sahip olanlardan kaynaklanacak birtakım etkilerden uzak olması gerekmektedir. Bu da anayasal-demokratik bir hukuk devleti anlayışının en üstün yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum ise, özgürlüğün en büyük güvencelerinden biridir. Unutulmamalıdır ki, sadece ayrı bir yargı kuvvetinin mevcudiyeti kuvvetler ayrılığı ilkesinin gerçekleşmesini sağlamayabilir. Kuvvetler ayrılığının gerekli işleyişinin sağlanabilmesi için, siyasi iktidarların yargıya müdahale etme imkânlarının giderilmeye çalışılması, yargının bağımsızlaştırılması ve yargı ile siyaset arasındaki çizginin daha ayırt edici bir biçimde sekilenmesi gerekmektedir.

Hâkimlerin bağımsızlığının, sadece hâkimlerin hüküm kurarken herhangi bir müdahaleden uzak olmalarını değil; aynı zamanda onların atanmaları, özlük hakları ve hatta çalışma koşullarını da kapsadığı kabul edilmektedir. Karşılaştırmalı anayasa hukukuna da baktığımız zaman, Anayasa Mahkemelerinin teşkilatı, üye seçim usulü ve üyelerinin statülerine ilişkin farklı düzenlemeler olduğu görülmektedir. Elbette demokratik ülkelerde benimsenen bu farklı sistemler, eleştiriye açıktır. Anayasa Mahkemesine üye seçme yetkisi, bazı ülkelerde doğrudan sadece yasama organına verilmişken; bazı ülkeler de ise, yasama ve yürütme organları arasında paylaştırılmıştır. Söz konusu yetkinin yasama, yürütme ve yargı organları arasında paylaştırıldığı ülkeler de yok değildir. Önemli olan ise, bu farklı yetki kuralları konulurken yargının, yürütme ve yasama organları karşısındaki bağımsızlığını her halükarda korumayı sağlayabilmektir.

Kaynakça

- Acquaviva, Droit Constitutionnel et Institutions Politiques, Mémentos, Paris.
- Aksel, 2010. Türk Yargı Teşkilatı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Doğru, 2012. Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru Rehberi, Legal Yayıncılık, İstanbul.
- Ergül, 2012. Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Bireysel Başvuru ve Uygulaması, Yargı Yayınevi, Ankara.
- Gören, 2008. “Anayasa Şikâyeti: Külfetsiz, Masrafsız, Sonuçsuz?”, *Ergun Özbudun'a Armağan*, C.II, Yetkin Yayınları, Ankara, s.308.
- Gözler, 2010. Türk Anayasa Hukuku Dersleri, Ekin Yayınevi, Bursa.
- Gülsoy, 2007. Özgürlüklerin Korunmasında Anayasa Yargısının Yeri ve Meşruluğu, Yetkin Yayınları, Ankara.
- Hakyemez, 2009. Hukuk ve Siyaset Ekseninde Anayasa Mahkemesinin Yargısal Aktivizmi ve İnsan Hakları Anlayışı, Yetkin Yayınları, Ankara.
- Kaboğlu, 2007. Anayasa Yargısı-Avrupa Modeli ve Türkiye, İmge Kitabevi, Ankara.
- Kılınç, 2008. “Karşılaştırmalı Anayasa Yargısında Bireysel Başvuru (Anayasa Şikâyeti) Kurumu ve Türkiye Açısından Uygulanabilirliği”, *Anayasa Yargısı Dergisi*, C.XXV, s.40.
- Kucsko-Stadlmayer, 2001. “Les Recours Individuels Devant la Cour Constitutionnelle en Droit Constitutionnel Autrichien”, *Cahiers du Conseil Constitutionnel*, No.10, L'accès des Personnes à la Justice Constitutionnelle, p.87.
- Miguel, 2001. “L'amparo Constitutionnel en Espagne: Droit et Politique”, *Cahiers du Conseil Constitutionnel*, No.10, L'accès des Personnes à la Justice Constitutionnelle, p.94.
- Özbey, 2012. Türk Hukukunda Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru Hakkı, Adalet Yayınevi, Ankara.
- Shasivari, 2013. “Constitutional Judiciary in the Republic of Macedonia under the Shadow of its Fiftieth Anniversary-Situation and Prospects”, *Acta Universitatis Danubius*, V.9, N.3, p.51.
- Sır, 2011. Hukuk Devleti Açısından Kanunların Anayasa Uygunluğunun Yargısal Denetimi, Adalet Yayınevi, Ankara.
- Tanör ve Yüzbaşıoğlu, 2012. 1982 Anayasasına Göre Türk Anayasa Hukuku, Beta Yayıncılık, İstanbul.
- Tunç, 1997. Karşılaştırmalı Anayasa Yargısı (Denetim, Kapsamı ve Organları), Yetkin Yayınları, Ankara.
- 1982 Anayasası, <http://www.anayasa.gov.tr/Mevzuat/Anayasa1982/>, 19.03.2014.
- Anayasa Mahkemesi Kanunu, <http://www.anayasa.gov.tr/Mevzuat/KurulusKanun/>, 19.03.2014.
- Anayasa Mahkemesi İçtüzük, <http://www.anayasa.gov.tr/Mevzuat/IcTuzuk/>, 19.03.2014.
- Almanya Anayasası, <http://www.adalet.gov.tr/>, 20.03.2014.
- Avusturya Anayasası, <http://www.adalet.gov.tr/>, 20.03.2014.
- Fransa Anayasası, <http://www.adalet.gov.tr/>, 20.03.2014.
- İspanya Anayasası, <http://www.adalet.gov.tr/>, 20.03.2014.
- İtalya Anayasası, <http://www.adalet.gov.tr/>, 20.03.2014.
- Makedonya Anayasası, <http://sobranie.mk/fr>, 20.03.2014.